

KORZENSZKY RICHÁRD

PÜNKÖSDI LIGET

Kivonat

A Tihanyi Apátság mellett kialakított anyanyelvi vagy pünkösdi liget egy nyelvi labirintust szimbolizál, amelyben a bábeli nyelvzavar ellenére van lehetőség a megértésre, hiszen számos népnél és nyelvben szerepel ugyanaz a gondolat: Nyelvében él a nemzet.

Kulcsszavak: Tihanyi Apátság, anyanyelvi liget, Nyelvében él a nemzet

Van egy álmom... Van egy vágyam. Egy olyan hely, ahol minden arról beszél, hogy mi, különböző emberek együvé tartozunk. Álmodom egy ligetről, ahol az ember csendben járkal, látja a csillogó víz tükrét, amely egybeér a végtelen éggel. A Balaton partján. Tihanyban. Ahol az első magyar szavak felbukkannak az Alapítólevél latin szövegében. A mi szavaink. Amelyekkel néven nevezzük a mogyoróbokrot, a körtvélyfát, a Fehérvárra vezető hadi utat...

Számtalan turista, különböző nyelvű, megfordul ezen a helyen, és rácsodálkozik az ember alkotta művészetre, és nem tud szabadulni a végtelenség vágyától, látva a nem ember teremtette világ csodáit.

„Kezdetben volt az Ige.” (Jn 1,1)

„In principio erat Verbum.”

„En arché én ho Logosz.”

Mindenek kezdetén ott volt a teremtő Szó, amelyben – akiben – kimondja magát maga a Teremtő. S vajon megértjük-e? Szót értünk-e? A bábeli nyelvzavar szimbolikus képe a Bibliának. Az eddig egymást értő emberek göggyének, beképzeltségének következménye – nem akarják elfogadni a fölöttük álló isteni hatalmat. Párhuzamos a paradicsomi elbeszéléssel, ahol az Isten teremtette rendet elfogadni nem akaró ember kiűzetik a Paradicsomból, és otthontalanná, hazátalanná válik.

Egymás elfogadása, megértése hozzátartozik az embermivolt lényegéhez. Labirintussá válik a világ, amikor nem értjük egymást. És otthonná, igazi hazává, ahol a különbözőségek mintegy megszűnnek. Nem úgy, hogy feladjuk önmagunkat, hanem úgy, hogy elfogadjuk egymást. A bibliai vízió Izaiás könyvében így hangzik:

„Akkor együtt lakik majd farkas a báránnyal, párduc a gödölyével...” (Iz 11,6–7)

Pünkösdi csodára van szükségünk. Amikor pártusok, médek, elamiták, mezopotámiaiak és a többiek mind saját nyelvükön hallják Isten csodálatos tetteit. A megértés, az egymás elfogadásának csodája ez (ApCsel 2,1–11). Amikor otthon érzi magát min-

den ember. Nietzsche írja a Vereinsamt (Elhagyatva) című versében, amelynek pontosabban ez lehetne a magyar címe: Otthontalanul. Vagy: Hazátlanul.

A varjúraj
 Város felé surrog tova:
 Hó lesz hamar –
 Jaj, akinek nincs otthona!
 (Képes Géza ford. – Friedrich Nietzsche: Vereinsamt)

A záró versszakban azonban arról szól, hogy „boldog, akinek van otthona”.

Mi a haza? Mi az otthon? Vannak nem kevesen, akik, ha ezzel a kérdéssel találkoznak, azonnal a nemzetállam politikai problémakörébe bonyolódnak. A haza, az otthon fogalmának mély dimenziója van, amely az embert létezésében érinti. Létezésében, s egyúttal érzelmi töltése is van. Nietzsche versének kijelentései ma is időszerűek. Jaj annak, aki hazátlan, s boldog, aki nem otthontalan.

Mennyien vannak, akik kényszerűségből vagy kalandvágyból elhagyják az otthont, a földrajzi környezetet! S magukkal visznek valamit. A kivándorló és az emigráns magával viszi a szellemi és kulturális örökséget, magával viszi az anyanyelvet, és ezáltal megment maga számára egy darabot az otthonból. Így az anyanyelv és a haza egyre inkább összefonódik. Az otthon, a haza nem választható el a megértéstől, az elfogadottságtól.

„Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepel
 egy egy bokor, nevét is, virágát is tudom,
 tudom, hogy merre mennek s kik mennek az úton...”
 (Radnóti Miklós: Nem tudhatom)

„Mondd, van-e ott haza még, ahol értik e hexametert is?”
 (Radnóti Miklós: Hetedik ecloga)

„Dörmögj, pajtás, egy sor Petőfit, / s köréd varázskör teremődik...”
 (Illyés Gyula: Haza a magasban)

Van egy álmom, álom egy ligetről, ahol az ember eltűnődik a sorsán, és rádöbben arra, hogy mit jelent számára az anyanyelv. Jelenti az otthont. Jelenti a hazát.

Van egy álmom egy ligetről, amely megjeleníti ennek a világnak labirintusvoltát, amely felszólít, hogy különbözőségeink ellenére igenis lehetséges egymás elfogadása. A bábeli zűrzavar ellenére van lehetőség arra, hogy megértsük egymást, különböző anyanyelvűek. Lehetséges a pünkösdi csoda. Lehetséges, ha egyrészt nem adjuk föl önmagunkat, s ugyanakkor elfogadjuk a másikat. Azt a másikat, aki ugyanúgy a maga anyanyelvén vette birtokba ezt a világot. S ha nem uralkodni akarunk a világon és egymáson, hanem kertészei akarunk lenni sokszínű és különböző kultúránkkal. S ha végül – s ez mindennek a kezdete egyúttal – elfogadjuk, hogy „kezdetben volt az Ige.” „In principio erat Verbum.” „En arché én ho Logosz.”

S hogy minden általa lett. Nem mi teremtettük ezt a sokszínű világot. De felelősek vagyunk érte mindannyian. Felelősek a sokszínű világnak minden virágáért. S felelősek vagyunk népünkért. Hazánkért. Ferenc pápa szavai: „Nem létezik teljes önazonosság egy néphez tartozás nélkül” (Gaudete et exsultate – Örüljetek és ujjongjatok – apostoli buzdítás). S hogy nem csak mi, magyarok gondolkodunk így anyanyelvünkről, álljon itt egy-egy sor a környező népektől, határaink mentéről és tágabb kulturális otthonunkból, Európából.

„Értéktelen az a magyarság, amely nem európai, és számunkra értéktelen az európaiság, ha nem magyar is egyszersmind.” (Kodály Zoltán: Mi a magyar a zenében)

„Nekünk egyetlen hazánk van, ez a magyar nyelv.” (Kányádi Sándor: „Egyetlen batyunk, botunk, fegyverünk az anyanyelv” – interjú)

„Oh jól vigyázz, mert anyád nyelvét bízták rád a századok S azt meg kell védened.” (Füst Milán: A magyarokhoz)

„Ne félj kiejteni azt sem, hogy emberség, s azt sem, hogy haza.” (Örkény István: Újszülött fiamhoz írott értekezés anyanyelvünk egynéhány sajátosságáról)

„Magyar nyelv! Vándorutakon kísérom,
örökzöld földem és egész egem...” (Faludy György: Óda a magyar nyelvhez)

„És hazám volt a szó, s hazám volt / a nép, mely magyarul beszél...” (Szabó Lőrinc: A sokféle hazáról)

„...te mondd magadban, behunyt szemmel, / csak mondd a szókat, miktől egyszer / futó homokok, népek, házak / Magyarországgá összeálltak.” (Illyés Gyula: Haza a magasban)

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható.” (Kosztolányi Dezső: Ábécé a nyelvről és lélekről)

„Meine Heimat sei die deutsche Sprache, und mein Vaterland sei die in derselben verfertigte schöne Literatur.” (Otthonom a német nyelv, és az ezen a nyelven készült szépirodalom az én hazám.) (Rolf Schneider: Die Schönheit der deutschen Sprache – német író, 1932–)

„Ma patrie, c’est la langue française” (Az én hazám: a francia nyelv.) (Albert Camus: Ma patrie, c’est la langue française – francia író, filozófus, 1913–1960)

„Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, сутність нашої свідомості.” (A nyelv: a mi nemzeti jellegzetességünk. A nyelvben van a kultúránk, öntudatunk.) (Ilarion Ohienko ukrán ortodox főpap, tudós, író, 1882–1972)

„Моя Родина – великая русская литература.” (Az én hazám: a nagy orosz irodalom.) (V. G. Korolenko orosz író, 1853–1921)

„Во дни сомнений, во дни тягостных раздумий о судьбах моей родины – ты один мне поддержка и опора, о великий, могучий, правдивый и свободный русский язык!” (A kétségek napjaiban, nyomasztó töprenkedések idején, amikor hazám sorsára gondolok – te vagy az egyetlen támogatóm és megtartóm, te nagy és hatalmas, igaz és szabad orosz nyelv!) (I. Sz. Turgenyev: Költemények prózában – Az orosz nyelv – orosz író, 1818–1883)

„De taal is ons vaderland, waaruit we nooit kunnen emigreren.” (A nyelv a mi hazánk, ahonnan lehetetlen kivándorolnunk.) (Irina Grivnina orosz-holland író, 1945–)

„Materinski jezik je čovjekovu duhu domovina, gdje god čovjek živio, na domaćem tlu ili u tuđini” (Az anyanyelv az ember lelke számára haza, akárhol is éljen, az otthon földjén vagy idegenben.) (Dalibor Brozović horvát nyelvész, politikus, 1927–2009)

„Język jako ojczyzna.” (A nyelv a mi egyetlen hazánk.) (Czesław Miłosz lengyel költő, 1911–2004)

„Symbol spojenia nášho je reč naša národná, heslo našej vôle života.” (Nemzeti nyelvünk jelképe közösségünknek és élni akarásunknak.) (Ludevít Štúr szlovák költő, politikus, 1815–1856)

„Thi dog Sproget først giør Folk til Folk.” (Főként a nyelv teszi a népet néppé.) (Adam Oehlenschläger dán költő, 1779–1850)

„Limba română este patria mea.” (A román nyelv az én hazám.) (Nichita Stanescu román költő, 1933–1983)

„Језик је душа народа, темељ његове културе и Божјег Духа у њему.” (A nyelv: a nép lelke, kultúrájának alapja és benne van az Isten Lelke.) (Alekszandar Polivinkin szerb főpap)

Elhangzott az anyanyelvek napján rendezett, A magyar nyelv szimbolizációja című emlékülésen a Petőfi Irodalmi Múzeumban 2019. február 21-én. Az írás megjelent a Tihanyi Kalendárium 2022. évi kötetében is. Az anyanyelvi (pünkösdi) liget megvalósult. Átadása 2022. október 21-én volt a Tihanyi Apátság melletti hegyoldalon. (Képek: Balázs Géza)

Korzenszky Richárd dr., OSB
prior emeritus, Tihanyi Bencés Apátság
E-mail: krichard.osb@gmail.com

Abstract

KORZENSZKY, RICHÁRD

PENTECOST GROVE

The vernacular or Pentecostal grove created next to the Tihany Abbey symbolises a language labyrinth in which there is a possibility of understanding despite the confusion of the Babel language, since many peoples and languages have the same idea: The nation lives in its language.

Keywords: Tihany Abbey, native language grove, The nation lives in its language

